Prosjektbeskrivelse

Samisk helseteam/ Saemien healsoedåehkie Midt-Norge

- Likeverdige helsetjenester til samisk befolkning i Midt-Norge

Et samhandlingsprosjekt mellom Røros kommune og St Olavs hospital

2021/2022

INNHOLD

PROSJEKTINFORMASJON 3
1 Innledning 4
2 Mål med prosjektet 4
3 Bakgrunn 5
4 Projektorganisering 6
5 Tidsperiode 6
6 Gjennomføring 7
7 Framdriftplan og innhold 2021/2022 9
8 Effekt utover prosjektperioden 11
9 Formidling av prosjektets resultat 11
10 Økonomi 11

PROSJEKTINFORMASJON

Eier:	Røros kommune og Sørsamisk helsenettverk/Åarjelsaemien healsoeviermie
Søkers navn:	Sørsamisk helsenettverk/Åarjelsaemien healsoeviermie
Adresse:	Henrik Grønnsvei 25 7374 Røros
Org. nummer:	939 898 743
Sørsamisk helsenettverk	922734 089
Kontonummer:	4212 5990570
Prosjektleder:	Anne Lajla Westerfjell Kalstad
E-post:	anne.kalstad@roros.kommune.no
Telefon:	413 33 342

1 Innledning

Dette prosjektet er et samhandlingsprosjekt mellom Røros kommune, St Olavs hospital og Sørsamisk helsenettverk/Åarjelsaemien healsoeviermie.

Målet med prosjektet er å skape likeverdige helsetjenester til samisk befolkning i Midt Norge.

Prosjektets innhold er et tverrfaglig sammensatt team av helsepersonell med kompetanse på samisk språk og kultur: *Samisk helseteam/saemien healsoedåehkie – Midt-Norge.*

De ansatte i samisk helseteam/samien healsoedåehkie skal danne et viktig fagmiljø på tvers av kommuner og helseforetak i Midt Norge. Helseteamet skal jobbe med 1) pasienter og pasientbehandling 2) kompetanseheving i kommuner og helseforetak 3) informasjons- og fagutviklingsarbeid i hele Midt-Norge. De ansatte i samisk helseteam/saemien healsoedåehkie skal være ansatt i sine respektive jobber i Røros kommune, St Olavs hospital og Sami klinihkka, samtidig som de er tilknyttet Samisk helseteam/saemien healsoedåehkie i en delstilling. På denne måten kan helseteamets kompetanse bli spredt til ulike kommuner og helseforetak.

Samisk helseteam skal være et viktig kontaktpunkt for pasienter, andre fagmiljø, kommuner og helseforetak. Helseteamet har vært forankret i kommuner og et helseforetak, og et langsiktig mål kan være at kommuner og helseforetak på sikt eier deler av helseteamet selv.

"Samisk helseteam" er beskrevet som et av hovedtiltakene for likeverdige helsetjenester til samisk befolkning i dokumentet «Strategisk utvikling av spesialisthelsetjenester til samisk befolkning». "Samisk helseteam" er også beskrevet i nasjonal helse- og sykehusplan 2012-2023.

Prosjektet er inspirert av South Central Foundation i Alaska, som danner såkalte *microteams* rundt pasienter og familier, og har fått anerkjennelse for svært høy brukervennlighet i hele verden. Modellen er også inspirert av primærhelseteam, som er et nasjonalt pågående prosjekt i norsk primærhelsetjeneste. Videre er arbeidet i tråd med helsemyndighetenes implementering av helsefellesskap, der det er ønske om flere samarbeidsflater mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.

2 Mål med prosjektet

Hovedmål:

Utvikle likeverdige helsetjenester til samisk befolkning i Midt-Norge gjennom å opprette et samisk helseteam/saemien healsoedåehkie som utfører pasientbehandling, kompetanseheving og fagutvikling i kommuner og helseforetak.

Delmål:

- Øke kunnskap om samiske pasienters rettigheter og behov i kommuner og helseforetak

- Øke samhandling mellom Røros kommune, St Olavs hospital og Sami klinihkka gjennom et tverrfaglig team som samarbeider daglig

- Bidra til likeverdige helsetjenester i andre regioner ved å dele kunnskap og erfaring som samisk helseteam/saemien healsoedåehkie opparbeider seg

- Innhente kunnskap fra andre land, blant annet ved å gjennomføre studiereise til Alaska og South Central Foundation

3 Bakgrunn

Likeverdige helsetjenester til samisk befolkning

Samisk befolkning i Norge har rett på likeverdige helsetjenester som ivaretar deres språklige og kulturelle behov. Norge er forpliktet gjennom en rekke lover og internasjonale konvensjoner å tilby samisk befolkning likeverdige helsetjenester. Likeverdighetsprinsippet skal sikre samiske pasienter en differensiert og tilpasset helsetjeneste som ivaretar deres samiske språk og kultur. Dette er en forutsetning for god kvalitet på helsehjelpen som blir gitt, og også for pasientsikkerheten.

Behovet for helsetjenester tilpasset urfolks kultur, levesett og språk er godt dokumentert i internasjonal forskning. Likevel har det vist seg utfordrende å sikre samiske befolkning i Skandinavia helsetjenester som ivaretar samisk kultur og språk, spesielt i områder der samer lever i minoritet, som i sørsamisk område.

Arbeidet med samisk helse i Norge

I Norge er det nå en positiv utvikling i arbeidet med samisk helse. Senter for samisk helseforskning ved Universitetet har gjort store kartlegginger av samers helsetilstand, og er snart i gang med sin tredje folkehelseundersøkelse. Sami klinihkka ble åpnet i Karasjok januar 2020, og skal gi samisk befokning spesialisthelsetjenester på eget språk. SANKS har i mange år gitt psykisk helsehjelp til samisk befolkning i hele landet. Helse Nord gjennomførte i X en utredning av hvordan spesialisthelsetjenester for samisk befolkning skal organiseres. ....

Det er likevel flere problemstillinger som gjenstår. Det er blant annet gjort lite i forhold til å se på hvordan primærhelsetjenesten ivaretar samisk befolkning. Det er også gjort lite for å sikre at også samer i områder der de lever i minoritet, som i sørsamisk og lulesamisk områder skal få likeverdige helsetjenester.

Likeverdige helsetjenester i sørsamisk område

I 2017 gjennomførte Aajege på Røros et forprosjekt som kartla helsepersonell med samisk bakgrun i sørsamisk område, og utredet strategier for videre arbeid med likeverdige helsetjenester i sørsamisk område. Hovedkonklusjon i rapporten var at det var mye helsepersonell med samisk kompetanse i sørsamisk område, men at svært få jobbet med samisk helse og samiske pasienter. Den største andelen av helsepersonell med samisk kompetanse bodde på Røros.
Utredningen foreslo at det var viktig å ha et fagmiljø som jobbet med samisk helse i sørsamisk område. Utredningen foreslo en modell for et slikt fagmiljø, som er implementert i kommuner og helseforetak, som jobber både med utvikling, kompetanseheving og klinisk mot pasienter og samisk samfunn. I 2019 opprettet helsepersonell på Røros Sørsamisk helsenettverk/Åarjesaemien healsoeviermie. Helsenettverket jobbet aktivt med å søke midler og samarbeidspartnere til prosjektet “Samisk helseteam – likeverdige helsetjenester i sørsamisk område”. Dette prosjektet er inspirert av helsetjenester som gis til urfolk i blant annet Alaska av South Central Foundation.

South Central Foundation – en modell til inspirasjon også i Norge

South Central Foundation er en urfolksorganisasjon som driver helsetjenester for urfolk i Alaska. Denne helsetjenesten har blitt et forbilde for helsemyndigheter i hele verden på grunn av svært høy brukertilfredshet, også norske helsemyndigheter har besøkt denne organisasjonen. Deres visjon er at helsetjenester til urfolk *skal gis av urfolk for urfolk,* og at helsetjenestene skal være forankret i urfolkets egen kultur og samfunn. De benytter en modell de kaller *mikroteam,* der ulike fagpersoner jobber rundt pasienter og familier.

4 Projektorganisering

Prosjekteier: Røros kommune og Sørsamisk helsenettverk.

Samarbeidspartner: St Olavs hospital og Sami klinihkka/SANKS

Prosjektleder: Anne Lajla Westerfjell Kalstad

Projektkoordinator: Jenni Valseth

Styringsgruppe: Leder: Jan Roger Wold, virksomhetsleder helse i Røros kommune Det er representanter fra Røros kommune og Sørsamisk helsenettverk i styringsgruppen.

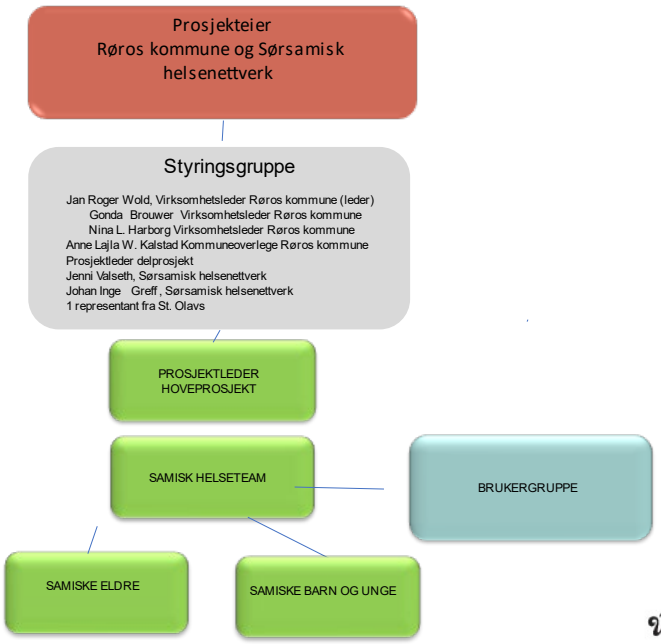

RØROS KOMMUNE

Vaerien Vuelie Pulsen i fjellet

5 Tidsperiode

Prosjektet består av et halvårig forprosjekt, og et 2-årig hovedprosjekt. Forprosjekt var i perioden 1. mars til 30.september 2020. Hovedprosjektet varer fra 1. Oktober 2020 til 30. September 2022.

6 Gjennomføring

Samisk helseteam/Saemien healsoedåehkie består av 9 helsepersonell og en kokk. De fleste jobber i 20% stilling i helseteamet, og 80% i sitt vanlige arbeid i kommuner og helseforetak. De er slik kjøpt fri fra sine arbeidsgivere til å jobbe med samisk helse i en del av arbeidet sitt, og får et dedikert ansvar på sin arbeidsplass til å sikre samiske pasienter likeverdige helsetjenester. Helseteamet ledes av en lege, som har det faglige ansvaret for teamet.

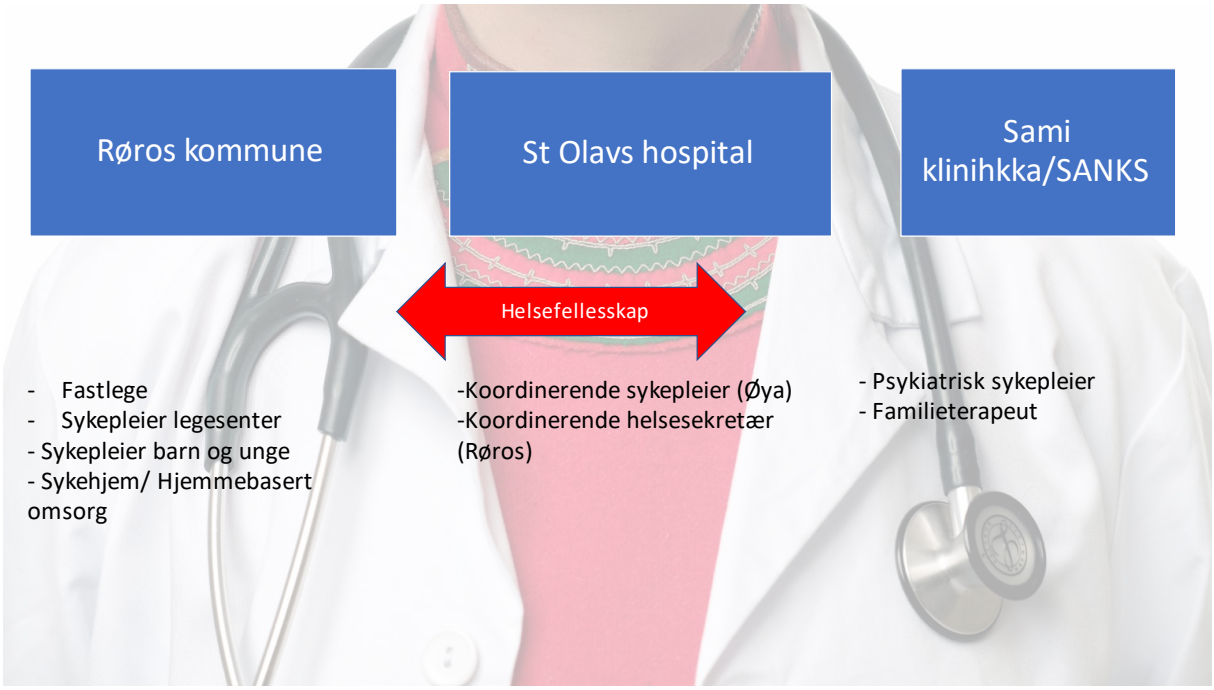

Ansatte i samisk helseteam 2021/2022:

Anne Lajla Westerfjell Kalstad	Fastlege/faglig leder (Røros kommune)	20 %
Klinisk team:		
Sara Bransjell	Psykiatrisk sykepleier) (Røros kommune	20 %
Jenni Valseth	Sykepleier Røros legesenter	-
Ida Storslett	Sykepleier St. Olavs hospital	20 %
Hanne Magga	Psykiatrisk sykepleier/SANKS	20 %
Bente Dragsten	Helsesekretær St Olavs avd. Røros	-
Barn og unge		
Johan Inge Greff	Sykepleier Helsestasjon/SANKS	20 %
Eldreprosjektet/Fagutvikling og kompetanseheving i omsorgstjenestene til samiske brukere)		
Sara Bransfjell	Sykepleier Røros kommune	20 %
Lajla Renander	Helsefagarb. Røros kommune	Timesbasis

Hilde Danielsen	Kokk Røros kommue	20 %
Astrid Nordfjell	Livsgledeansvarlig Røros kommune	Timesbasis

Prosjektets 3 ulike deler

1) Klinisk team

Det kliniske teamet består av lege og sykepleiere i Røros kommune, St Olavs hospital og Sami klinihkka. Disse skal drive pasientrettet arbeid, samt informasjonsformidling til kommune og helseforetak. Disse skal ha møte annenhver uke.

- Fastlege i Røros kommune jobber med egen pasientliste, og bidrar med kompetanse mot andre tjenester.

- Sykepleier på legesenteret går med vakttelefon, gjør administrativt arbeide og koordinerer pasienter

- Sykepleier på St Olav går med vakttelefon, følger opp pasienter og driver kompetanseheving.

- Mobil helsetjeneste: Mobil helsebuss skal oppsøke reindriftsnæringen der de er. Dette skal utprøves to ganger i løpet av prosjektperioden.

- Fokusgruppeintervju: Det kliniske teamet skal i løpet av prosjektperioden gjennomføre fokusgruppeintervju 4 ganger. Dette skal brukes i evalueringen av prosjektet.

2) Samiske eldre- fagutvikling og kompetanseheving i omsorgstjenesten til samiske brukere

Helsedirektoratet utlyste i 2019 midler til fagutvikling og kompetanseheving i omsorgstjenesten til samiske brukere. Sørsamisk helsenettverk ble bevilget midler til dette, og har lagt dette delprosjektet under prosjektet "Samisk helseteam/Saemien healsoeviermie". I denne delen av prosjektet er det ansatt kokk, livsgledeansvarlig aktivitør og en helsefagarbeider. Disse skal blant annet arrangere helsefremmende treff for eldre, utvikle mat og helsefremmende kosthold for eldre på sykehjem og i hjemmetjenesten, og utvikle tjenestene i samarbeide med fagansvarlig lege.

Se forøvrig egen prosjektbeskrivelse.

3) Samiske barn og unge

I denne delen av prosjektet vil psykiatrisk sykepleier og familieteraput jobbe heslefremmende blant samiske barn og unge. Han vil være tilknyttet helsestasjon for barn og unge i Røros kommune. Han vil være tilstede på skoler og barnehager i faste ukedager.

I tillegg vil det startes opp et samiske kulturminneprosjekt som skal kobles mot livsmestring blant alle barn i mellomtrinnet i Røros kommune i sept/okt. 2021. Se egen prosjektbeskrivelse.

I mai skal hele helseteamet reise til Alaska på studiereise.

7 Framdriftplan og innhold 2021/2022

Måned	Aktivitet	Ansvar	Annet
August	Helsetreff for eldre	Lajla, Hilde, Astrid	**Samiske eldre**
September	- Fokusgruppeintervju - Samisk kulturminne og livsmestrings prosjekt for mellomtrinnet i Røros kommune - Lavterskel utetrening m /samtalearena	Jenni Johan Inge og Mattis Danielsen Max Hanne	**Klinisk team** **Barn og unge** **Klinisk team**
Oktober	- Samisk lege på Røros legesenter - Undervisning samisk helse alle avdelinger (legesenter, helsestasjon, psykisk helse, sykehjem, hjemmetjenesten) - Helsetreff for eldre - Møte St Olavs - Samisk kulturminne og livsmestrings prosjekt for mellomtrinnet i Røros kommune	Anne lajla Lajla Ida/Anne Lajla Johan Inge/mattis Danielsen	**Klinisk team** **Klinisk team** **Eldreprosjekt** **Samiske eldre** **Alle** **Klinisk team** **Barn/unge**

November	Samisk helsekonferanse	Aajege	**Alle**
Desember	- Helsetreff for eldre - Styringsgruppemøte	Lajla Jan Roger Wold	**Samiske eldre**
Januar	- Fokusgruppeintervju - Samisk lege på Røros legesenter - Møte med andre kommuner (Elgå, Tydal, Snåsa, Trondheim)	Jenni Anne Lajla	**Klinisk team** **Kliniske team** **Alle**
Februar	Mobil helsetjeneste		**Klinisk team**
Mars			
April	1. april: Rapportere Helsedirektoratet Møter samarbeidspartnere ang videreføring	 Anne Lajla	**Samiske eldre** **Klinisk team**
Mai	Reise Alaska		**Alle**
Juni	- Samisk lege på Røros legesenter - Styringsgruppemøte		**Klinisk team** **Alle**
Juli	Mobil helsetjeneste		
August			
September	**Avslutning**		
	Prosjektrapport		

Hver måned: - møte i hele helseteamet (ansvar for innkalling Jenni)

- nyhetssak SoMe

Annenhver uke: Møte i klinikkteamet: Anne Lajla, Jenni, Johan Inge, Hanne, Sara, Ida (Jenni innkaller)

8 Effekt utover prosjektperioden

Prosjektet har nasjonal og internasjonal verdi. Skandinavia ligger etter andre store urfolksområder hva gjelder likeverdige helsetjenester, og dette arbeidet er et ledd i å definere innholdet i, og jobbe frem mulig organiseringsform av samiske helsetjenester.

En effekt kan være er å skape en nasjonal modell som skal kunne brukes i alle områder der samisk befolkning bor, både i små kommuner og i byer.

9 Formidling av prosjektets resultat

Prosjektrapporten skal være offentlig. Målet er å utarbeide en artikkel om prosjektet i et helsevitenskapelig tidsskrift.

Foredrag, offentlig omtale av prosjektet. Prosjektet kan videre være kildegrunnlag til master- og doktorgradsavhandling innenfor for eksempel helsetjenesteforskning.

10 Økonomi

Utgifter:

1.Lønn:		
1) Prosjektleder	20 %	319 323 kr
2) Prosjektkoordinator Sara	20%	159 900 kr
3) Sykepleier Johan Inge	40%	334 530 kr
4) Sykepleier St. Olavs	20%	127 000 kr
5) Sykepleier Hanne	20%	167 265
2. Drift		
	-mobilab	3000 kr
	-Møter	50.000 kr
	-Reise	50.000 kr
	-Utstyr	30.000 kr
3. Bobil:		60.000 kr
Totalt		1 301 018 kr